

GOSPODARSKE RAZMERE V 2. POL. 19. STOLETJA

- povdarjajo se naravoslovne in tehnične znanosti
- z novimi izumi dvignili kvaliteto življenja
- podaljšana živl. Doba
- ljudje zbližali
- izboljšani medčloveški odnosi

- nova vira: PLIN + ELEKTRIKA!

Medicina

- Louis Pasteur -> odkrije povzročitelje razl. Bolezni
- Robert Koch -> odkrije povzročitelje kolere, tuberkuloze in antraksa

- posledice so bile: spremembe v prehranjevanju – upoštevajo vitamine, velike spremembe v higieni...

Znanosti

- Maria Curie – odkrila RADIJ
- 1890 LJ dobi vodovod
- Warner von Siemens – prvi el. Dinamo
- Parni stroj izpodrine človeško delovno silo
- Aleksander Graham Bell – el. Telefon + telegraf
- 1883 v MB 1.č posveti žarnica v SLO
- 1894 v Škofji Loki prva HE

Promet

- železnica zelo spremenila življenje – gosp. In vsakdanje
- 1840 v LJ 1. parnik
- Jožef Rassel l. 1826 izumi ladijski vijak
- 1889 – 1. parni avtomobil – Paris
- 1893 - Henrey Ford izdelava prvi avtomobil
- ...

AGRARNA DEJAVNOST

- v 19. st. Kmetijstvo prevladujoča panoga
- napredek po odpravi fevdalizma -> industrijska revolucija
- kmetijstvo vir akumulacije in delovne sile

- domača obrt začela propadati
- začeli pridelovati HMELJ, VINSKO TRTO, SADJARSTVO – zaradi bolezni vse propadlo
- Uveljavljajo kmetijske šole
- Anton Janša – čebelarstvo

- ni več bilo toliko pašne živinoreje – prevladovala je HLEVSKA
- napredek so prinesle KMETIJSKE DRUŽBE – bile organizirane po deželah
- s prosvetljevanjem in povdarjanjem pomena kmečkega stanu naredile veliko koristnega
- Pošiljali so naokrog UČITELJE KMETIJSTVA, ORGANIZIRALI VZORNE KMETIJE, SEZNANJALI KMETE Z NOVIMI OBDELOVALNIMI STROJI, UMETNIMI GNOJILI, jim pomagali s STROKOVNIMI ČASOPISI ter literaturo – pratike, koledarki..
- ker se je razvila železnica, se je povečalo zanimanje za les

!neg. Strani kmetijstva v 19. st.

- industrijska proizvodnja uničila domačo obrt
- prevlada malih kmetij
- razdrobljenost posesti
- kmetje se zadolžujejo
- izseljevanje – najprej v Avstrijo, nato Z Evropo in potem AMERIKO.

ZADRUŽNOŠTVO

- politiki z dobrim poslušom za agrarna vprašanja – začnejo ustanavljati ZADRUGE – slonijo na načelu medsebojne pomoči in povezanosti.
- Narediti jih je bilo mogoče skoraj brez kapitala

- namenjene organizirani prodaji pridelkov in izdelkov, nakupu hrane, surovin, semen, ...
- Najbolj uveljavile HRANILNICE in POSOJILNICE – kmete obvarovale pred odurovanjem vaških kapitalistov
- Zadruga povezovale v ZADRUŽNE ZVEZE/CENTRALE
- Obstajale so KLERIKALNE, LIBERALNE in SOCIALISTIČNE zadruga

!Liberalne zadruga

- predstavnik Josip in Vošnjak
- dedlovala na večjem ozemlju
- primerne za obrtnike, trgovce in delavce
- bolj kapitalistično usmerjene

!Klerikalne zadruga

- predstavnik KREK
- primerne za podeželje
- imenovale RAJFAZNOVKE
- organizirane po farah
- cilj bila solidarnost in ne dobiček

Nastale so tudi KONZUMNE ZADRUGE – prodajne/nabavce – kmetijske, zadruga, obrtniške...

NEAGRARNA DEJAVNOST

- nov prelom z BACHOVIM ABSOLUTIZMOM – NEOABSOLUTIZEM – GOSPODARSKI LIBERALIZEM
- v polit. Pogledu zelo nedemokratično, v gospodarskem pa zelo liberalno obdobje
- l.1859 sprejet zakon o OBRRTNIŠKI SVOBODI – odpravi cehe, nasprotja med obrtjo in industrijo
- Gospodarski razvoj napreduje
- Večje število delniških družb (gospodarske zdruge – več lastnikov in kapitala za skupno poslovanje)

MONOPOL – povezovanja; imaš prevlado nad dol. Stvarjo (določaš cene itd.)

KARTEČ – samostojna podjetja, ki se dogovarjajo o cenah

TRUST – tisti, ki imajo največ delnic -> podjetje izgubi samostojnost

KONCERN – ukvarjajo se z večjimi stvarmi – firmami – Gorenje ...

- Mnoge d.d. So pri nas kupovale železarne, rudnike, premogovnike, papirnice + ostale ind. Obrate
- l. 1872 ustanovljena ZAVAROVALNICA SLOVENIJA (naj bi bila tudi banka, vendar po 1. letu propadla zaradi zloma na dunajski borzi – vrednost delnic močno zmanjšala)
- zaradi zloma l. d.d. Je ljudstvo postalo nezaupljivo do takih podjetij
- uspela je le LJUBLJANSKA HRANILNICA ustanovljena l. 1820
- zavarovalništvo ni uspevalo
- začela se je čutiti ind. Revol. - parni stroj
- dogradila se je JUŽNA ŽELEZNICA – proga Dunaj – Trst (konec 1857)
- pomen Trsta raste – njegov razvoj zahteva veliko del. Mest -> izkoristili SLO + ostali iz etničnega ozemlja
- zaradi pomembnosti J. Želez. So se na želez. Začel priključevati veliko slov. Mest
- posledice pozitivne – rast ind. Mest, MB gl. Mesto Štajerske
- parni stroj v Trstu prvič l 1819
- povdarek ind. Na železarstvu, rudarstvu in premogovništvu (velenje, jesenice, trbovlje)
 - TPD – Trboveljski Premogokopno Društvo
 - KID – Kranjska Indurstrijska Družba
- razvijati začne : TEKSTILNA, PAPIRNIŠKA, OPEKARSKA industrija, TOBAČNE TOVARNE, ČISTILNICE SLADKORJA ...
- poglavitne panoge ind. So v času AT-OGR prišle v last velikih NEM del. Družb (sedež izven SLO ozemlja)
- pomanjkanje kapitala naših ljudi